

Eğitim Kurumlarında Yaşanan Psikolojik Yıldırma İle İlgili Yapılan Araştırmaların İncelenmesi

Erdal Karabulut

MEB Eğitim Yöneticisi

erdalkrb72@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3843-6638

Murat Palaz

MEB Eğitim Yöneticisi

muratplz@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8013-8506

Özet

Bu çalışmanın amacı, eğitim-öğretim kurumlarında öğretmen mesleğini icra edenlerin yaşadığı psikolojik yıldırma ile alakalı gerçekleştirilen araştırmaların incelenmesidir. Psikolojik yıldırma tanımı ilk kez yirminci yüzyılın ikinci yarısında Konrad Lorenz tarafından, hayvanların rakiplerini veyahut yabancı gördüklerini kaçırma amacıyla sergilediği davranış ve tutumları tanımlama için kullanılmıştır. Günümüzdeyse bu tanım, esas manasında duygusal taciz, ruhsal şiddet, duygusal zorbalık, psiko-terör gibi adlar ile literatürdeki yerini almıştır. Türkçedeyse bu tanım kurumlarda duygusal zorbalık, veyahut psikolojik yıldırma şeklinde adlandırılmaktadır. Son dönemlerde pekçok Batılı ülkede, psikolojik yıldırma ile alakalı gerçekleştirilen çalışmaların neticesi, söz konusu yıldırma olgusunun ne ölçüde mühim bir boyuta ulaştığını göz önüne sermektedir. Uluslar arası gerçekleştirilen tüm araştırma-inceleme

neticelerinin ulaşabildiği müşterek odak noktası, söz konusu yıldırma mağduru olanların, başka baskı, zorbalık ve taciz mağduru olanlar oran ile daha fazda sayıda oldukları doğrultusundadır. Psikolojik yıldırma, yaş, cinsiyet ve hiyerarşi farkı olmadan, her kültür katmanında ve toplum tabakalarında ve her türden kurumlarda yaşanan bir olgusal boyut şeklinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kurumları, Öğretmen, Psikolojik Yıldırma

An Examination of the Research Conducted on Psychological Intimidation Experienced in Educational Institutions

Abstract

The aim of this study is to examine the research conducted related to the psychological intimidation experienced by those who perform the teacher profession in educational institutions. The definition of psychological intimidation was first used by Konrad Lorenz in the second half of the twentieth century to describe the behaviors and attitudes that animals exhibit in order to kidnap rivals or strangers they see. Today, this definition has taken its place in the literature with names such as emotional harassment, mental violence, emotional bullying, psycho-terrorism in its main sense. In Turkish, this definition is called emotional bullying or psychological intimidation in institutions. The results of the studies carried out on psychological intimidation in many Western countries recently show to what extent the phenomenon of intimidation in question has reached an important dimension. The common focus that all the research and review results conducted internationally can reach is that those who are victims of intimidation in question are more numerous than those who are victims of other pressure, bullying and harassment. Psychological intimidation is evaluated as a factual dimension experienced in every cultural layer and social strata and institutions of all kinds, without any difference in age, gender and hierarchy.

Key Words: Educational Institutions, Teachers, Psychological Intimidation

Giriş

Psikolojik yıldırma tanımı ilk olarak 1960'larda Avusturyalı bilim adamı Konrad Lorenz tarafından, hayvanların düşmanlarını veyahut yabancıları kaçırmak için sergiledikleri davranışları tanımlamak için kullanılmış olsa da, günümüzde bu kavram, genel manasında psikolojik şiddet, psiko-terör, duygusal taciz, duygusal zorbalık gibi adlarla literatürdeki yerini almıştır.

Psikolojik zorbalık veyahut psikolojik yıldırma olarak da tanımlana gelen ve karşımıza çıkan bu kavram üzerinde her geçen yıl inceleme, çalışma ve araştırmaların sayısında artış gözlemlenmektedir. Yirmi birinci yüzyılda Avrupa ülkelerinde, psikolojik yıldırma ile alakalı gerçekleştirilen çalışmaların neticeleri, psikolojik yıldırma olgusunun ne kadar ciddi boyutlara ulaştığını gözler önüne sermektedir.

Uluslar arası gerçekleştirilen tüm araştırma neticelerinin ulaştığı müşterek nokta, psikolojik yıldırma mağduru olanların, farklı zorbalık ve taciz mağdurlarına oran ile daha fazla çok oldukları doğrudur. Psikolojik yıldırma, cinsiyet, yaş ve hiyerarşiyle ilgili her hangi bir fark olmaksızın, her kültürel dokuda ve her türlü kurumlarda yaşanan bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma ve çalışmalar; Batıda iş yerlerinde psikolojik yıldırma olgusunun fiziksel şiddetten daha yaygın olduğunu göstermektedir. 2001'de Danimarka'da kamuda çalışanlar üstünde gerçekleştirilen bir çalışmada, fiziksel zorbalığa maruz kalmış olanların oranının yüzde 8, psikolojik zorbalığa maruz kalmış olanların oranınsa yüzde 18 olduğu görünmüştür. Portekiz'de sağlık işçileri üstünde gerçekleştirilen bir başka araştırmadaysa, iş yeri zorbalığının en yaygın şeklinin psikolojik yıldırma olduğu belirlenmiştir (Özen, 2007).

Finlandiya'da yıldırma eylemi üzerine gerçekleştirilen bir araştırma neticelerine göre yaşlı işgörenlerin genç kimselerden daha çok yıldırma eylemine maruz kaldığını; bunun sebebinin yaşlı işgörenlerin yeni bir iş bulmakta, genç kimselere oranla daha az şanslarının olması olduğu belirtilmektedir (Einarsen, 2002; akt. Okan, 2010).

Ülke içinde psikolojik zorbalık Avrupa ülkelerine göre yeni bir tanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi örgütle ilgili hayatta psikolojik şiddetin mevcut olmaması değil, iş hayatında yeterince algılanamaması ve hukukî bir durum şeklinde yasalarımızda yer almamasıdır (Karcıoğlu ve Akbaş, 2010).

Psikolojik yıldırma bir çok değişken ile ilgisi olan bir kavramdır. Bunlardan birisi işine yabancılaşma olgusudur. Eğitim-öğretim kurumlarında işine yabancılaşma hususiyetle toplumsal katkıya hizmet eden öğretmen mesleğini icra edenlerin mesleklerine yabancılaşması, eğitim sistemimizin mühim bir problemi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Bayındır (2002), meslek etiğine yabancılaşan bir öğretmenin işlerini manasız ve tekdüze bulduğunu, bu tutum ve davranışın öğretmeyi ve öğrenme vetiresini olumsuzca etkilediğini dolayısı ile öğrencilerin verimliliğini ve etkinliğini azalttığını ifade etmektedir.

Örgüt hayatında sıkça karşılaşılmamasına ve uluslar arası alanyazında önemli yer bulmasına karşın, Türkiye’de psikolojik yıldırma olgusunun yeterince anlaşıldığı ve hususiyetle eğitim-öğretim sahasındaki araştırmada istenilen düzeylerde yer edindiği söylenilemez. Tanımın Türkiye’deki kamu kurumlarında hukukî şekilde tanınması ve bu hususta resmî yaptırımın yapılabilme ihtimali dahi yakın bir geçmişe dayanmaktadır (Başbakanlık Genelgesi, 2011).

Birey, örgüt ve ekonomi açısından olumsuzluklara sebep olan, işgörenlerin bulunduğu stresler, tükenmişlikler ve iş tatminsizliklerinin yanısıra, işine yabancılaşma olgusunun da altında yer alan sebep ilerden birisi şeklinde ortaya çıkarılan ve uygulanıldığında suç teşkili oluşturan psikolojik yıldırımlar, kurumların üstünde durması gerekli olan mühim kavramlardandır.

11 Nisan 2012 tarih ve 28261 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 30 Mart 2012 tarih ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca eğitim sistemimiz 4+4+4 şeklinde belirlenilmiş ve on iki yıllık eğitim sistemi zorunluluk hâline getirilmiştir. Zorunlu eğitimse, dört yıl süreli ilk okul, dört yıl süreli orta okul, dört yıl süreli orta öğretimi kapsamaktadır.

Konu ile alakalı belediye, sağlık, turizm, tarım, ticaret tarzındaki sektör temsilciliklerinin yanısıra eğitim-öğretim sistemimizin orta okul, lise ve üniversite düzeylerinde bu tür çalışmalara rastlanılmasına karşın, eğitim sistemimizin farklı kademelerinde görevli olan bir çok öğretmen grubunun üstünde bu tarz çalışmaların sayısının niceliksel olarak yetersiz olduğu görülmektedir.

Psikolojik Yıldırmanın Kaynakları

Yıldırma, kişinin içersinde bulunduğu toplum, örgüt ve kültür kaynaklı sebep ilerden meydana gelebilir. Bu durumu Elma (2003), “Çalışanın işini manasız bulması; iş yerindeki bireysel ve grupsal ilişkiden doyumsal haz sağlayamaması; kendisini tek başına, yetersizce, güçsüzce algılaması; ileriye yönelik umudunu kaybetmesi ve kendisini düzenin sade bir çarkı şeklinde algılaması” olarak ifade etmektedir.

Eğitim Kurumlarında Yaşanan Psikolojik Yıldırma İle İlgili Yapılan Araştırmaların İncelenmesi

Seeman (1959) yıldırma olgusunu beş kategoride ele alarak araştırmıştır (Şimşek vd., 2012);

Güçsüzlük

Kişinin, hayatını etkileyen şartlar karşısında denetimi sağlamakta güçlük yaşaması,

Manasızlık

Kişinin davranış ve tutumlarının kendisi açısından anlamsal bütünlük taşıyamaması ve tümünden amacı arasında bağlantısallık kuramaması,

Kuralsızlık (Normsuzluk)

Kişinin içersinde yer aldığı bireysel ve örgütsel kural ve şartların işlevlerini kaybetmesi,

Yalıtılmak (İzolasyon)

Birey, örgüt ve toplum değerlerinin kişi açısından manasını yitirmesidir.

Kendisinden Uzaklaşma

Kişinin eyleminin kendisi açısından tek başına doyumsal kaynak olmaktan çok kendisi haricindeki doyumlar için bir araçsallık hâline gelmesi.

Tüm bu açıklamalar yıldırma olgusunun, birey ve toplum odaklı olduğu kadar ekonomi ve politik boyutu da bulunan çok yönde bir tanım olduğunu göstermektedir. Yıldırma olgusunun karmakarışık yapısallığı, sebep ilerinin de çok yönde incelenmesi ve araştırılmasını zorunluluk hâline getirmektedir.

Psikolojik Yıldırma İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğretmen mesleğini icra edenlerin maruz kaldığı psikolojik yıldırma ile mesleğine yabancılaşma olgusu arasındaki ilişkiselliğin incelendiği ülke içinde ve de ülke dışında yapılmış olan bir çok araştırma bulunmaktadır ki, söz konusu edilen bu araştırmalarıysa şu şekilde sıralamak mümkündür:

Mehmetoğlu Güneri (2010), Akdeniz Üniversitesinde görevli olan öğretim elemanı olanların yıldırma maruz kalmakla işine yabancılaşma düzeyini incelediği çalışmasını 346 öğretim üyesiyle gerçekleştirmiş ve bu yönde sonuçlara ulaşmıştır. Araştırma neticesinde şu bulgu ve olgulara ulaşmıştır;

Yıldırma olgusunun boyutundan kişinin işine dönük saldırılarla yaş değişkeni arasında; kişinin işine dönük saldırı boyutuyla görevin gerçekleştirildiği birimin ve unvanın değişkeni arasında anlamlı bir fark meydana çıkmıştır.

Yabancılaşma olgusunun güçsüzlükler ve manasızlıklarla yaş ve unvan değişkeni arasında; kuruma yabancılaşma boyutuyla branş-alan ve medenî durum değişkeni arasında, güçsüzlükler boyutuyla görevin gerçekleştirildiği birimin değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu meydana çıkmıştır. Bunun yanısıra öğretim üyelerinin maruz bırakıldığı yıldırma davranış ve tutumlarının kişi kişiliğine dönük saldırılar; kişinin işine dönük saldırılarla işine yabancılaşma olgusunun güçsüzlükler, manasızlıklar, yalıtılmışlıklar boyutu arasında pozitif açıdan ve ortalama seviyede anlamlılık olduğu meydana çıkmıştır.

Kişinin itibarına dönük saldırı boyutuyla işine yabancılaşma olgusunun güçsüzlükler, manasızlıklar, yalıtılmışlıklar boyutu arasında pozitif yönde ve düşük seviyede anlamlı bir ilişkisellik bulunduğu saptanılmıştır. Buna karşın yıldırma olgusunun boyutu ile işine yabancılaşma olgusunun kuruma yabancılaşma boyutunda anlamlı bir ilişkisellik görünmemiştir.

İnce Ayaydın (2012) ise, “İş yerinde psikolojik şiddetin iş tatmini, işine yabancılaşma ve işten ayrılma niyeti ile ilgisi” isimli çalışmasını Trabzon’da kamuda ve özele bağlı iş yerlerinde çalışan 194 katılımcıyla gerçekleştirmiştir.

Gerçekleştirilen araştırmanın sonunda; iş yerinde uygulanan psikolojik yıldırma davranışları ile iş tatmini arasında negatif yönde bir ilişki, yine psikolojik yıldırma davranışları ile işine

yabancılaşıma ve işten ayrılma arasında pozitif yönde bir ilişkisellik olduğunu saptamıştır. Bunun yanısıra; iş tatmini ile işine yabancılaşıma arasında negatif yönde bir ilişkisellik olduğu bulgusuna da ulaşmıştır.

Ekinci (2012)'nin orta öğretim öğretmenleri üstünde yaptığı araştırma neticelerine göre, öğretmen mesleğini icra edenlerin yıldırma davranışlarına ilişkin görüşleri ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç araştırmadaki eğitim düzeyi değişkenine ait bulgularımızla örtüşmemektedir.

Oysa Palaz (2008)'in çalışmasında lise ve altı eğitime sahip işçilerin yüzde 18.8, üniversite ve üstü işçilerinse yüzde 81,2 oranında psikolojik tacize uğradığı saptanılmıştır.

Karcıoğlu ve Akbaş (2010)'ın sağlıkçılar üstünde yaptığı araştırmalarda benzeri bulgulara rastlanılmıştır. Araştırmada eğitim düzeyi lisansüstü olan öğretmen mesleğini icra edenlerin psikolojik yıldırmaya maruz kalma düzeyinin, lisans mezunlarına göre anlamlı bir şekilde fazla bulunmasının; eğitim seviyesi fazla olan kişilerin kurumlarda farkındalık yaratması, ön planda olması ve bu tür davranışlara karşı daha duyarlı olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okan (2010)'in orta öğretim öğretmenleri üstünde yaptığı araştırmanın neticeleri, öğretmen mesleğini icra edenlerin maruz bırakıldığı psikolojik yıldırma düzeyiyle cinsiyet, yaş, medenî durum, kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya koymamıştır.

Ekinci (2012) de ortaokul öğretmenlerinin üstünde gerçekleştirdiği araştırmasında demografi yönlü değişken açısından anlamlı bir fark bulgulamamıştır. Bu bulgu ve olgular bu çalışmanın da temel dinamiğine ve esas konu bütünselliğinde ulaşılan sonuçlarla örtüşmemektedir.

Bu bulguların aksine olacak şekilde benzeri araştırmalarda 20-25 yıl meslekî kıdem sahibi olan öğretmen mesleğini icra edenlerin daha fazla yıldırmaya maruz kalması; eğitim-öğretim kurumlarındaki ani ve artan değişime direnmesi, statüko ve mevcudu korumacı anlayışlar ve değişmekte olan eğitim sistemi olarak açıklanabilir. Ayrıca bu yılların emeklilik dönemine hazırlıkla geçen yılları olması da başka bir sebep olarak düşünülebilir.

Sonuç

Türk eğitim sistemimizin çeşitli kademelerinde psikolojik yıldırma ile ilgili bir çok araştırma mevcuttur. Örneğin Sönmezşık (2011), Anadolu Lisesi öğretmen mesleğini icra edenlerinin psikolojik yıldırma ile ilgili algıları üzerine araştırma yapmıştır.

Ertürk (2005), öğretmen ve okul yöneticilerinin maruz kaldığı yıldırma eylemlerine dikkat çekmiştir. Ekinci (2012), orta öğretim okulu öğretmen mesleğini icra edenlerinin yıldırma davranışları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkiyi,

Eğitim-öğretim sistemimizin yapısı itibariyle, öğretmen mesleğini icra edenlerin eylem özgürlüğünün sınırlandırılması, emek ve çalışmaların takdire şayan görülmemesi, toplum ilişkilerinde yaşanan problemler, sınırlı kaynaklar ve eğitim olanakları öğretmen mesleğini icra edenlerin işine yabancılaşmasına sebep olabilir (Elma, 2003).

Son yıllarda örgütsel hayatta sıkça karşılaşılan, bireysel, örgütsel ve ekonomik açıdan olumsuz etkilere sebep olan, işgörenlerin bulunduğu stres, tükenmişlik ve iş tatminsizliğinin yanısıra, işine yabancılaşma olgusunun da altında yatan sebeplerden birisi olarak gösterilen ve uygulandığında suç teşkil eden psikolojik yıldırma, kurumların üstünde durmaları gerekli olan mühim kavramlardan biridir.

Bu neden ile psikolojik yıldırma olgusunun örgütsel ve toplumsal neticelerinin yanısıra, hususiyetle kişi üstünde bırakacağı muhtemel olumsuz neticelerin değerlendirilmesi ve bu yönde çözüm üretilmesi önemlidir.

Uluslar arası alanda gerçekleştirilen tüm araştırma neticelerinin ulaştığı müşterek nokta, psikolojik yıldırma mağduru olanların, başka zorbalık ve taciz mağdurlarına oranla daha fazla sayıda olduğu doğrultusundadır. Psikolojik yıldırma, yaş, cinsiyet ve hiyerarşilerle ilgili farklılık olmaksızın, tüm kültürlerde ve kurumlarda yaşanan bir olgu şeklinde değerlendirilmektedir.

Psikolojik yıldırma, iş yerinde bir veyahut bir kaç kimsece, bir başka kişiye dönük, sistemli bir şekilde olumsuzca ve etik-dışı bir iletişim kullanılarak meydana gelen psikolojik zorbalıktan bunun benzeri bir tanım şeklinde beliren işine yabancılaşma da, işçilerin işlerini manasız görmesidir, var olan ilişkiden doyum sağlayamamasıdır, kendisini tek başına ve kifayetsiz

görmesidir ve ileriye dönük umudunu yitirerek kendisini sistem çarkının basit bir aparatı şeklinde algılamasıdır.

Sonuç olarak, eğitim-öğretim kurumlarının en mühim unsuru ve insan kaynağı hiç şüphesiz öğretmendir. Eğitim-öğretim sistemimizin her kademesinin önemi mühim olmak ile beraber, hususiyetle ilk okul kademesi ayrıcalığı olan bir yere sahip olduğu görülmektedir. Temelden başlayan eğitim-öğretim sistemimizin ilk kademesini meydana getiren ilk dört yıl, öğrencinin birtakım kişisel hususiyetinin esasının oluştuğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk okul öğretmenleri başta olmak üzere tüm öğretmen mesleğini icra edenlerin kurumlarında huzurlu ve mutlu olamaması, mesleğini icra ederken birtakım zorluklar ile karşılaşılması, öğretmen mesleğini icra edenlerin göreviyle alakalı manasızlıklar yaşamasına sebep olmaktadır. Bu neden ile öğretmen mesleğini icra edenlerin maruz kaldığı psikolojik yıldırma olgusunun önlenilmesi çok elzemdir.

Eğitim yöneticileri psikolojik yıldırmaı bir yönetim biçimi olarak benimsememelidir. Bu etik olmayan ve ahlak dışında kalan uygulamaya izin verilmemelidir. Psikolojik yıldırma eyleminin önlenmesi amacı ile kurumlarda psikolojik yıldırmaı alakalı eğitim semineri, panel ve bilgilendirilme toplantı ve faaliyetleri yapılmak sureti ile sosyokültürel düşünce ve anlayış meydana getirilmelidir.

Kurum içersinde iletişim kanalı tümünden açık tutulmak suretiyle düzgün ve düzenli bilgilendirme sağlanılmalıdır. Görevsel paylaşımlar ve görevle ilgili tanımlar açıkça belirtilmeli ve yazılı hâle getirilmelidir. Yöneticilerse eşitlikçi olarak adalet ilke ve yöntemlerine bağlı kalmalıdırlar.

Konuyla alakalı çalışma ve araştırmalara mevcut durumuna nazaran daha fazla ağırlık verilmelidir. Akademik seviye ve ölçekte gerçekleştirilen çalışma ve araştırmalar, başka kurumlar ve kuruluşlar ile paylaşılmalıdırlar. Devlet erkinin olguyla alakalı başvuru merkezlerini daha fazla açması doğru bir çaba olacaktır.

Bunun yanısıra örgüt içersinde işçi ve diğer çalışan kesimlerin karar ve uygulamalara katılımının sağlanması olmazsa olmazlar arasında yer almalıdır. Öğretmenlere kurum içersinde kendilerini ifade edecek ve yaratıcılık anlayışlarını meydana çıkarabilecek ortam ve imkanlar sağlanılmalıdır. Katılımcılığı öne çıkaran demokrasiye önem veren bir kurumsal kültür düşüncesi kurumun tümüne hâkim kılınmalıdır. Son olarak bu çalışmada olduğu gibi mezkûr konuyla alakalı akademi

alanındaki bilimsel ve teorik ile birlikte pratik çalışma, inceleme ve araştırmalara daha fazla önem verilerek konu üzerine yoğunlaşılmalıdır.

Kaynakça

Ayaydın, Ç. İ. (2012). İş yerinde psikolojik şiddetin iş tatmini, işine yabancılaşma ve işten ayrılma niyeti ile ilgisi. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Gümüşhane Üniversitesi Sosyokültürel Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.

Bayındır, B. (2002). Orta öğretim dal öğretmenlerinin mesleğe yabancılaşmaları ile öğrenme-öğretme vetiresindeki davranışları arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Dangaç, G. (2007). Kurumlarda psikolojik yıldırma ve bir araştırma. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyokültürel Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Ertürk, A. (2005). Öğretmen ve okul yöneticilerinin okul ortamında maruz kaldıkları yıldırma eylemleri. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Fettahlıoğlu, T. (2006). Kurumlarda yabancılaşma olgusunun yönetimi: Kahramanmaraş özel işletme ve kamu kuruluşlarında karşılaştırmalı bir araştırma. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Koç, M. ve Bulut, H. (2009). Orta öğretim öğretmenlerinde mobbing: Cinsiyet, yaş ve lise türü değişkeni bakımından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2009, 1 (1), 64 – 80.

Mehmetoğlu Güneri, B. (2010). Öğretim elemanlarının maruz kaldıkları yıldırma davranışlarının işine yabancılaşmaları üzerine tesiri. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyokültürel Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Özdemir, E. (2010). İş yerlerinde psikolojik yıldırma ve iş tatminine tesiri. (Lisansüstü tezi). Trakya Üniversitesi Sosyokültürel Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Turan, F. (2006). İş yerlerinde psikolojik yıldırma olgusu ve konuya ilişkin bir araştırma. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyokültürel Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Eğitim Kurumlarında Yaşanan Psikolojik Yıldırma İle İlgili Yapılan Araştırmaların İncelenmesi

Yapıcı, M. (2004). Eğitim ve yabancılaşma. Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi.

1303-5134.

Yumuşak, H. (2013). İlk öğretim okullarında görevli olan öğretmenlerinin bezdiri (mobbing) yaşama düzeyi ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkiselliğin incelenmesi. (Yayınlanmamış lisansüstü tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.